

Návštěva soudu

Dne 15. listopadu 2024 jsem navštívila Krajský soud v Brně, kde probíhalo jednání v případě obžalovaného Jakuba. Jakub čelí obvinění ze zločinů; týrání svěřené osoby, týrání osoby žijící ve společném obydlí a těžkého ublížení na zdraví. Konkrétně se jednalo o týrání vlastních dětí (včetně týrání neteře z manželčiny strany, kterou měli manželé v pěstounské péči) a manželky.

První věc, které jsem si všimla, byla překvapivá neformálnost celého soudního jednání. Očekávala jsem formální atmosféru, profesionální projev soudce a obhájců a striktní dodržování procedurálních pravidel. Namísto toho jsem měla pocit, že atmosféra byla téměř neformální a to jak ve způsobu, jakým soudce vedl proces, tak i ve vystupování právníků. V jednu chvíli zástupce oběti dokonce četl ze svého mobilu, což bych v takovém prostředí vůbec neočekávala. Dokonce jsem v daný moment měla pocit, jakoby se v soudní síni dělo něco nezákonného. Použití mobilního telefonu k čtení poznámek na soudním jednání může být považováno za efektivní a praktické, ale zároveň mi přišlo, že to může oslabovat dojem profesionality a respektu, který by měl soudní proces vyzařovat. V tento moment mi již hlavou proběhla myšlenka, že ve mně soudní jednání vůbec nevybuzuje respekt a vážnost.

Další aspekt, který mě upoutal, byl způsob, jakým soudce vedl jednání. Po celou dobu mluvil velmi tiše, až monotónně, což působilo dojmem, jako by si případ přehrával spíše sám pro sebe. Tato tichá a odtazitá komunikace ve mně vyvolávala dojem, že soudce možná není dostatečně zainteresovaný v daný případ. Z pozice člověka, který se v této profesi nepohybuje, mi přišlo, že proces, který se projednával a obvinění, kterým obžalovaný čelí, jsou poměrně závažná na to, aby se k němu přistupovalo s takovým nezájmem, jaký jsem v síni pocítovala.

Během celého řízení jsem měla pocit, že soudce svým nezaujatým způsobem vyjadřování odráží rutinní charakter soudního procesu. Tento nezaujatý až úřednický přístup k situaci oslaboval autoritu soudce, což mi potvrdila i kolegyně, která byla u soudu se mnou.

Pokud takové autority vystupují, jako by byly pouhými úředníky, může to vést ke ztrátě důvěry veřejnosti v systém. Soudní proces se tak může stát pouze formálním výkonem práva, bez ohledu na to, jak závažný případ se řeší.

Jako další mě zaujal obžalovaný Jakub, který se po celou dobu jednání nevyjadřoval a reagoval pouze na pokyny svého obhájce. Tato pasivita mě překvapila - očekávala jsem, že obžalovaný bude mít větší zájem obhajovat vlastní svobodu nebo alespoň projeví určitou snahu o vyjádření svého pohledu. Přemýšlela jsem, zda obžalovaný opravdu nemá ke svému případu co dodat nebo v tom bylo něco hlubšího. Ze sociologického pohledu mě napadlo, zda by tato pasivita mohla být chápána jako strategie přežití v nepříznivém prostředí, kde je obžalovaný neustále konfrontován s obviněními a kde se jeho hlas může zdát nedůležitý. Pokud se obžalovaný cítí nedůležitě, může to vést k pocitu bezmoci a nedůvěře v systém spravedlnosti. Sociologicky by se tento jev dal analyzovat jako nedůvěra v instituce, kde se jedinec cítí, že jeho osud je určován mechanicky, bez skutečného zájmu o jeho osobní příběh a kontext.

Jedním z nejsilnějších momentů bylo, když jsem si uvědomila, že žádná z obětí nebyla fyzicky přítomná v soudní síni. Tento fakt výrazně ovlivnil atmosféru celého procesu - bylo těžké cítit empatie vůči obětem nebo vážnost situace. Celé jednání působilo odtahitě, jako by se projednávala pouze formální záležitost, nikoliv případ závažného týrání.

Zvláště mě znepokojil důvod, který byl zmíněn ohledně nepřítomnosti manželky obžalovaného, jedné z údajných obětí. Podle informací, které nám soudce sdělil, totiž uvedla, že „nemá čas“ se dostavit. To na mě zapůsobilo velmi zvláště, vzhledem k tomu, že se projednávala věc, která se k soudu dostala primárně z její iniciativy. Tento postoj mě vedl k otázce, zda zde hrály roli nějaké jiné faktory, například strach, tlak okolí, nebo snad určitá rezignace na závažnost celého případu.

Návštěva soudu pro mě byla silnou zkušeností, která změnila mé představy o soudních procesech. Očekávala jsem formální a striktní atmosféru, ale překvapila mě neformálnost a rutinní přístup některých účastníků. Obzvláště mě zarazila absence obětí, zejména manželky obžalovaného, která celý tento proces začala. U tak závažného případu bych očekávala jejich osobní účast. Tichý a monotónní projev soudce a pasivita obžalovaného na mě působily odtahitě, jako by se řešila běžná záležitost, například nějaká peněžní kompenzace a nikoliv trest odnětí svobody. Tato zkušenost mi ukázala, že realita soudních procesů se může velmi lišit od představ laické veřejnosti. Rozhodně ve mně tato zkušenost vyvolala spoustu otázek.